

Δελτίο

ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τεύχος 4 – Δεκέμβριος 2008

Χριστούγεννα με τόν Παπαδιαμάντη

Πόσο ζωντανός είναι ένας συγγραφέας δεν φανερώνεται ασφαλώς από τὰ συνέδρια καὶ τὶς ἡμερίδες ποὺ διοργανώνουν πανεπιστημιακοὶ καθηγητές, τὰ ὅποια, τὶς περισσότερες φορές, ἐμπλουτίζουν ἀπλῶς τὸ curriculum, ὅσων συμμετέχουν, οὔτε ἀπὸ τὶς μελέτες ποὺ δημοσιεύονται στὰ εἰδικὰ περιοδικὰ οὔτε καὶ ἀπὸ τὶς δραστηριότητες ἐταιρειῶν, καληῶρα ὅπως ἡ δική μας. Ἡ ζωντάνια καὶ ἡ νεότητα ἐνὸς συγγραφέα φανερώνονται πρωτίστως στὴ διάρκεια τῆς σχέσης του μετὰ τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ, πόσο δηλαδὴ νικάει τὸ χρόνο καὶ κερδίζει νέους ἀναγνώστες. Ἡ νίκη τοῦ Παπαδιαμάντη εἶναι ἐν προκειμένῳ βεβαιωμένη, παρὰ τὸ ὑπαρκτὸ γλωσσικὸ ἐμπόδιο. Ἐνα ἄλλο, πρόσθετο κριτήριον εἶναι, θὰ λέγαμε, κατὰ πόσο τὸ ἔργο τοῦ συγγραφέα ἀποτελεῖ πηγὴ ἐμπνευσης γιὰ νέους δημιουργούς, καὶ μάλιστα ἔξω ἀπὸ τὴν τέχνη τῆς γραφῆς. Ἐδῶ ὁ Παπαδιαμάντης καταγράφει μίαν ἄλλη, ἀναπάντεχη, ἐκ πρώτης ὄψεως, νίκη. Θεατρικοὶ σκηνοθέτες καὶ σκηνοθέτες τοῦ κινηματογράφου, μουσικοί, χορογράφοι, ζωγράφοι καὶ εἰκαστικοὶ ἐν γένει δημιουργοὶ σαγηνεύονται καὶ ἐμπνέονται ἀπὸ τὸ ἔργο του. Ἄν κάποτε βιβλιογραφηθοῦν ὅλα αὐτὰ τὰ ἔργα, θὰ ἐκπλαγοῦμε ἀπὸ τὸ πλῆθος, τὴν ποικιλία καὶ τὰ ὀνόματα ποὺ τὰ ὑπογράφουν. Δὲν ξέρουμε ἂν ὑπάρχει ἄλλος Νεοέλληνας συγγραφέας γιὰ τὸν ὁποῖο νὰ ἰσχύει κάτι παρόμοιο. Κάθε χρονιὰ ὄλο καὶ κάτι θὰ γίνῃ. Φέτος, πῆραμε εἶδηση μίαν θεατρικὴ παράσταση, ὅπου ὁ Παπαδιαμάντης συνομιλεῖ μετὰ τὸν Μάρκες (*Νεκροὶ ταξιδιώτες*). Τὸ γεγονός ὅμως ποὺ μᾶς ἔδωσε τὸ ἐρέθισμα γιὰ τοῦτο τὸ σημεῖωμα ἦταν ἡ ὁμαδικὴ ἐκθεση *Χριστούγεννα μετὰ τὸν Παπαδιαμάντη*, ποὺ πραγματοποιήθηκε στὴν Ἀθήνα (*Χῶρος Τέχνης 24*) — ἡ πρώτη μᾶλλον ὁμαδικὴ ἐκθεση ζωγραφικῆς μετὰ καινούργια ἔργα γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη. Ἐξὶ ζωγράφοι (Μαριλίτσα Βλαχάκη, Βαρβάρα Λιακουνάκου, Τάσος Μαντζαβίνος, Μανώλης Μπιτσάκης, Κώστας Παπανικολάου, Ἐδουάρδος Σακαγιάν) παρουσίασαν ἔργα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸν Παπαδιαμάντη καὶ τὰ διηγήματά του, ἔργα ζωντανά, σημερινά, χωρὶς ἴχνος γραφικότητας ἢ φολκλόρ. Ἡ ἐκθεση ἔγινε τὶς μέρες ἐκεῖνες τοῦ Δεκεμβρίου ὅταν ἡ Ἀθήνα καιγόταν. Μέσα σὲ χαλασμό, φαντάσου (μετὰ τὴν καβαφικὴ ἔννοια), παπαδιαμαντικὴ ζωγραφικὴ.

Σπουδάζοντας τόν Παπαδιαμάντη

α' Παπαδιαμαντικά μεταπτυχιακού φροντιστήριου

Τὸ μεταπτυχιακὸ φροντιστήριο Ἐκδοτικῆς τοῦ Τομέα Νεοελληνικῆς Φιλολογίας Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀσχολήθηκε κατὰ τὸ ἔαριν Ἐξάμηνο τῶν ἐτῶν 2007 καὶ 2008 μὲ τὴ φιλολογικὴ ἐπεξεργασία καὶ κριτικὴ ἔκδοση δύο διηγημάτων τοῦ Ἀλέξ. Παπαδιαμάντη. Ἀπὸ αὐτὰ τὸ ἓνα, ὑπὸ τὸν τίτλο «Τὸ πνίξιμο τοῦ παιδιοῦ», γνωστὸ στὴν παλαιότερη βιβλιογραφία, πρωτοδημοσιεύθηκε στὴν ἐπιθεώρηση *Τὸ περιοδικόν μας* τοῦ Γ. Βώκου τὸν Νοέμβρ. 1900 καὶ ἀναδημοσιεύθηκε ἀπὸ τίς ἐκδόσεις Φέξη [1912], Βαλέτα [1954], Σεφερλή [1962], Τριανταφυλλόπουλου [1984], ἐνῶ τὸ ἄλλο, ὑπὸ τὸν τίτλο «Τὸ γιολόξυλο», ἄγνωστο ἕως πρόσφατα στὴ βιβλιογραφία, πρωτοδημοσιεύθηκε στὴν ἐφημερίδα *Πατρίς* (τοῦ Βουκουρεστίου), 25 Δεκ. / 7 Ἰαν. 1905, καὶ ἀναδημοσιεύθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸν Β. Φ. Τωμαδάκη στὸ περιοδικὸ *Παρνασσός*, τόμ. 49 (2007). Γιὰ «Τὸ πνίξιμο τοῦ παιδιοῦ», μελετήθηκε καὶ ἀξιολογήθηκε κριτικῶς γιὰ πρώτη φορὰ ἡ ἄγνωστη στὴ βιβλιογραφία Κατσιμπαλὴ καὶ στοὺς προηγούμενους ἐκδότες ἀναδημοσίευση τοῦ διηγήματος στὸ *Πανελλήνιον Ἡμερολόγιον* τοῦ ἔτους 1909 τῶν Ἄγγ. Σημηριώτη καὶ Περ. Ἀγγελίδη. Στὸ φροντιστήριον, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς καθηγητὲς Γεώργιο Ἀ. Χριστοδούλου καὶ Ἄννα Χρυσογέλου-Κατσῆ, μέλη τῆς Ἑταιρείας, συμμετεῖχαν οἱ μεταπτυχιακοὶ φοιτητὲς: Παναγιώτα Ἀθανασίου, Στυλιανὴ Καλιώρα, Ἐλένη Λαμπάκη, Ἄννα-Μαρία Σιγάνη, Κωνσταντίνος Χρυσόγελος (2007) καὶ Θεώνη Κοτίνη, Μαρία-Ἐλένη Κουλιζάκη (2008).

β' Μιά ἰδιαίτερα ἀξιωμακτικὴ διατριβή

Τὸ βράδυ τῆς Δευτέρας, 3 Νοεμβρίου 2008,

στὸ πατάρι τοῦ «Ἄρμου» ἡ Ὀμότιμη Καθηγήτρια τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας Ἐλένη Πολίτου-Μαρμαρινοῦ, μέλος τῆς Ἑταιρείας, παρουσίασε στοὺς ἐταίρους καὶ ἄλλους φίλους τοῦ Παπαδιαμάντη τὴ διατριβὴ *Ὁ Παπαδιαμάντης καὶ οἱ ἀναγνώστες του. Ζητήματα ἱστορίας τῆς πρόσληψης τοῦ ἔργου του (1879-1961)* τῆς Σοφίας Μπόρα, ποὺ ἐκπονήθηκε ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τῆς ὁμιλήτριας. Ἐπισημάνθηκε ἐμφαντικὰ ὄχι μόνον ἡ ἰσχυρὴ θεωρητικὴ θεμελίωση τῆς διατριβῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ἡ Σοφία Μπόρα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ λεπτομερειακὴ καὶ συνάμα κριτικὴ ἐπισκόπηση ὄσων γράφτηκαν γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη κατὰ τὸ μακρὸ διάστημα 82 ἐτῶν, συμβάλλει οὐσιαστικώτατα στὴ συμπλήρωση τῆς παπαδιαμαντικῆς βιβλιογραφίας. Ἐπιπλέον, προσκομίζει στοιχεῖα ποὺ δίνουν ἀπάντηση σὲ παπαδιαμαντικὰ προβλήματα. Ἀκολούθησε σχετικὴ συζήτηση τῶν ἀκροατῶν μὲ τὴ Σοφία Μπόρα.

Ἡ διατριβὴ στὴν ἠλεκτρονικὴ τῆς μορφῆς ἀριθμεῖ σελ. 545+72 (οἱ 72 καταλαμβάνονται ἀπὸ βιβλιογραφία). *Desideratum* τῶν παπαδιαμαντικῶν σπουδῶν εἶναι ἡ κανονικὴ τῆς ἔκδοση, ποὺ θὰ τὴν κάμει προσιότερη στοὺς μελετητὲς καὶ φίλους τοῦ παπαδιαμαντικοῦ ἔργου.

γ' Βικέλας καὶ Παπαδιαμάντης

Ἡ Τασοῦλα Καραγεωργίου, Σχολικὴ Σύμβουλος καὶ μέλος τῆς Ἑταιρείας, ἔλαβε μέρος στὸ «Ἐπιστημονικὸ Συνέδριον Δημήτριος Βικέλας, 100 χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατό του» (Σωβ 11-13 Δεκ. 2008) μὲ τὴν εἰσήγησιν «Ὁ παππᾶ Νάρκισσος: μιὰ προσέγγιση στὴ διηγηματογραφία τοῦ Δημητρίου Βικέλα». Ἡ εἰσηγήτρια εὐστοχα ἐπισημαίνει τὴ συγγένεια τοῦ «Παππᾶ Νάρκισσου» μὲ ἀρκετὰ παπαδιαμαντικὰ χωρία.

Ἀπὸ τῆ ζωῆ καὶ τὴν κίνηση τῆς Ἐταιρείας

• Ὁ Ἄγγελος Γ. Μαντᾶς, μέλος τοῦ Δ. Σ. τῆς Ἐταιρείας μίλησε μὲ θέμα «Χριστούγεννα μὲ τὸν κύρ Ἀλέξανδρο» στὴ «Χριστουγεννιάτικη ἐκδήλωση ἀφιερωμένη στὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη», ποὺ διοργάνωσε ἡ Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Χαλκίδας μὲ τὴν εὐλογία τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος στὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς (Δευτέρα, 15 Δεκεμβρίου, ὥρα 6.00 μ.μ.)

• Ὁ Χρῖστος Ἀδαμόπουλος, μέλος τοῦ Δ. Σ. τῆς Ἐταιρείας, ἦταν ὁ κεντρικὸς ὁμιλητὴς μὲ θέμα «Κύρ Ἀλέξανδρε τί θέλεις νὰ μᾶς πεῖς;» στὴν ἐσπερίδα «Ἐκφραση τιμῆς στὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη», ποὺ συνδιοργανώθηκε ἀπὸ τὸν Δῆμο Κερατσινίου καὶ τὸν Σύλλογο Ἀποφοίτων 5ου Γυμνασίου Ἀρρένων, τῆ Δευτέρα 22 Δεκεμβρίου 2008, στὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο « Ἄντ. Σαμαράκης» Κερατσινίου.

• Στις 4 καὶ 5 Ὀκτωβρίου 2008 ἀντιπροσωπία τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἐταιρείας πῆγε στὴ Σκιάθο καὶ συνεργάστηκε μὲ τὴ δημοτικὴ ἀρχὴ τοῦ Δήμου Σκιάθου ἐν ὄψει τοῦ Γ' Διεθοῦς Συνεδρίου γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη, ποὺ θὰ ὀργανωθεῖ τὸ 2011, ἔτος ποὺ συμπίπτει μὲ τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατό του. Στὴ σύσκεψη, στὴν ὁποία ἔλαβαν μέρος ἀπὸ πλευρᾶς τῆς Ἐταιρείας Παπαδιαμαντικῶν Σπουδῶν τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. Φώτης Δημητρακόπουλος, Δημήτρης Μαυρόπουλος, Βασιλικὴ Λαμπροπούλου, Ἄγγελος Μαντᾶς καὶ Χρῖστος Ἀδαμόπουλος, καὶ ἀπὸ πλευρᾶς τοῦ Δήμου Σκιάθου ὁ Δήμαρχος Νικόλαος Πλωμαρίτης, ἡ Ἀθηνᾶ Παπαγεωργίου, ἡ Ἀσημίνα Σουλτάνη καὶ ὁ Εὐάγγελος Παπαβαγγέλης, ἀποφασίστηκε τὸ Συνέδριο νὰ διεξαχθεῖ στὴ Σκιάθο. Γιὰ τὴν προετοιμασία του θὰ συσταθοῦν δύο ἐπιτροπές (Ὁργανωτικὴ καὶ Ἐπιστημονικὴ), ποὺ θὰ ἀρχίσουν τίς ἐργασίες τους ἀπὸ τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 2009.

• Ἀγρυπνίες τελέστηκαν στὸν ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Ἐλισαίου, στὴν Πλάκα, στίς 17 Ὀκτωβρίου, στίς 14 Νοεμβρίου καὶ στίς 19 Δεκεμβρίου.

Ἔομος –τί εἰρωνεία!–, ἡ μεγαλύτερη μουσικὴ τῶν ἡμερῶν δὲν ἀκούγεται, ἀλλὰ σὰν λευκὴ μεταφορὰ διαβάζεται μὲ τίς λέξεις τοῦ Παπαδιαμάντη, στὴν καταληκτικὴ παράγραφο ἀπὸ τὸν «Ἐρωτα στὰ χιόνια»:

«Κ' ἐπάνω εἰς τὴν χιόνα ἔπεσε χιών. Καὶ ἡ χιών ἐστοιβάχθη, ἐσωρεύθη δύο πιθαμάς, ἐκορυφώθη. Καὶ ἡ χιών ἐγίνε σινδῶν, σάβανον. Καὶ ὁ μπαρμπα-Γιαννιὸς ἄσπρισεν ὅλος κ' ἐκοιμήθη ὑπὸ τὴν χιόνα, διὰ νὰ μὴ παρασταθῇ γυμνὸς καὶ τετραχλησιμένος, αὐτὸς καὶ ἡ ζωὴ του καὶ αἱ πράξεις του, ἐνώπιον τοῦ Κριτοῦ, τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερῶν, τοῦ Τρισαγίου».

(Γιάννης Εὐσταθιάδης, «Des pas sur la neige», *Ἡ Καθημερινὴ* 4.1.2004)

Ἐκδόσεις καὶ Δημοσιεύματα (Ἀπὸ μέλη τῆς Ἑταιρείας)

α' Βιβλία - περιοδικά

1. Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος, *Ἀποσπινθηρίζοντας. Σπουδάματα στὸν Παπαδιαμάντη*, «Ἴνδικτος», Ἀθήνα 2008, σελ. 324.
2. Στέλιος Παπαθανασίου, *Ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης στὰ ἄδυτα τῆς δημοσιογραφίας*, Μορφωτικὸ Ἴδρυμα τῆς ΕΣΗΕΑ, Ἀθήνα 2008, σελ. 47.
3. Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης, *Χριστουγεννιάτικα διηγήματα*, Εἰσαγωγή: Φώτης Ἄρ. Δημητρακόπουλος, Ἐκδοτικὸς Ὄργανισμὸς Π. Κυριακίδης Α.Ε., Ἀθήνα 2008, σελ. 77.
4. Γ. Φίνλεϋ, *Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως*, τόμος δευτέρος, Μετάφραση: Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Φιλολογικὴ ἐπιμέλεια: Ἄγγελος Γ. Μαντᾶς, Ἴδρυμα τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὸν Κοινοβουλευτισμὸ καὶ τὴ Δημοκρατία, Ἀθήνα 2008, σελ. 455.

β' Δημοσιεύματα

- 1-5. Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος, i) «Ὁ Παπαδιαμάντης καὶ ὁ Φίνλεϋ», *Ἡ Καθημερινή* 22.7.2008, ii) «Θυγατέρες τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως» (Παπαδιαμάντης 5.178. 29)», *Νέα Ἐστία*, τχ. 1814, Σεπτ. 2008, iii) «Δοξολογικό», *Ἐπίγνωση*, τχ. 104, Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 2008, iv) «Γαμπρὸς στὸ Βαρβάκειο», *ἡ λέξη*, τχ. 196, Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 2008, v) «Ποδοσφαιρικὰ σὲ ἀνταπόκριση [μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Παπαδ.] ἀπὸ τὸν ἑλληνοτουρκικὸ πόλεμο τοῦ 1897», περ. *Πλανόδιον*, τχ. 45, Δεκ. 2008.
6. Nicholas A. E. Kalospyros, «The Greek Vision of a Female Infanticidal: The Euripidean *Medea* and the *Murderess* of Alexandros Papadiamantis», *Παρνασσός*, τόμ. ΜΘ' (Ἰανουάριος-Δεκέμβριος 2007), σελ. 65-86 [ὁ τόμος κυκλοφορήθηκε τὸ καλοκαίρι τοῦ 2008].
7. Σταῦρος Ζουμπουλάκης, «Ἀναπάντεχα Χριστούγεννα», στὸ τομίδιο *Χριστούγεννα μὲ τὸν Παπαδιαμάντη*, ἔκδοση εἰκονογραφημένη τοῦ «Χώρου Τέχνης», Ἀθήνα 2008, σελ. 44.
8. Ἄγγελος Μαντᾶς, «Χριστούγεννα μὲ τὸν κύρ Ἀλέξανδρο», ἔφ. *Χριστιανική*, 25.12.2008.
9. Δημήτρης Κοσμόπουλος, «Οἱ τελευταῖες Γιορτὲς τοῦ Ἀλέξανδρου», ἔφ. *Real news*, Κυριακὴ 28.12.2008.
10. Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος-Λαμπρινὴ Τριανταφυλλοπούλου, «Μιὰ παπαδιαμαντικὴ μετάφραση» [Ἰζολίνα τοῦ Μέυν Ρέϊδ], *Μελέτη (ΣΩΒ)*, τόμ. Δ', 2008, σελ. 165-186.
11. «Ἐπτὰ κείμενα γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη», *Ἐπιμέλεια καὶ ἀνθολόγηση κειμένων Χρίστου Ἀδαμόπουλου*, περ. *Φιλολογικὴ στέγη*, τόμ. 10, τχ. 18, Ὀκτ.-Δεκ. 2008, σελ. 157-160.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Μαυρομιχάλη 16, 10680 Ἀθήνα, Τηλ. 210 3605532, Τηλ/τυπία 210 3637304